

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/30/2020
Identifikačné číslo spisu: 3019200414
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:3019200414.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobcu: H. D., bytom S.. Q. XXXX/X, W., proti žalovanému: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, odbor pomoci v hmotnej núdzi a štátnych sociálnych dávok, so sídlom Špitálska 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č.s. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2019/4763-0012 Sp zo dňa 13. augusta 2019, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 25Sa/39/2019-39, zo dňa 10. decembra 2019, t a k t o

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 25Sa/39/2019-39, zo dňa 10. decembra 2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom č. k. 25Sa/39/2019-39, zo dňa 10. decembra 2019 podľa ustanovenia § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného - Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, odbor pomoci v hmotnej núdzi a štátnych sociálnych dávok, č.s. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2019/4763-0012 Sp zo dňa 13. augusta 2019, žiadajúc správny súd, aby toto rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Žalovanému náhradu trov konania nepriznal.

2. Z odôvodnenia uvedeného rozhodnutia vyplýva, že krajský súd z predloženého administratívneho spisu zistil, že žalovaný napadnutým rozhodnutím č.s. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2019/4763-0012 Sp zo dňa 13. augusta 2019, podľa § 59 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (ďalej len „zákon č. 71/1967 Zb. alebo správny poriadok“) zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil odvolaním napadnuté prvostupňové rozhodnutie, ktorým správny orgán I. stupňa podľa § 2, § 4, § 9 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi v znení účinnom do 31.03.2019 (ďalej len „zákon č.

417/2013 Z.z.“) a zákona č. 601/2003 Z.z. o životnom minime (ďalej len „zákon č. 601/2003 Z.z.“) rozhodol, že žalobca je fyzickou osobou v hmotnej núdzi, ale nespĺňajúcou nárok na pomoc v hmotnej núdzi a žalobcovi nebola pomoc v hmotnej núdzi priznaná. Žalovaný v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že dostatočným spôsobom bolo preukázané, že účastník konania býva v byte, ktorého vlastníčkou v celosti je jeho matka, ktorá v byte tiež býva. Účastník konania nie je vlastníkom bytu, ani nájomcom celého bytu, a preto mu príspevok na bývanie nepatrí. Odvolací orgán mal ďalej preukázané, že účastník konania je poberateľom invalidného dôchodku vo výške 100,80 eur mesačne. Príjem je rozhodujúcou skutočnosťou, ktorá má vplyv na výšku pomoci v hmotnej núdzi, nakoľko suma pomoci v hmotnej núdzi sa určí ako rozdiel medzi úhrnom súm dávky a príspevkov a úhrnom súm príjmov. Zákonom stanovený úhrn súm nárokov na pomoc v hmotnej núdzi pre domácnosť účastníka konania je 61,60 eur mesačne (dávka 61,60 eur). Započítateľný príjem na účely posúdenia nároku na pomoc v hmotnej núdzi je invalidný dôchodok v sume 100,80 eur, znížený 0,25 % v zmysle § 4 ods. 3 písm. c) zákona č. 417/2013 Z.z., čo predstavuje sumu 75,60 eur mesačne. Keďže započítateľný príjem je vyšší ako úhrn súm nárokov na pomoc v hmotnej núdzi, účastníkovi konania nevznikol nárok na pomoc v hmotnej núdzi v zmysle § 15 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z. vo výške rozdielu medzi úhrnom súm nárokov, t.j. 61,60 eur, a úhrnom súm príjmov, t.j. 75,60 eur, čo predstavuje sumu 0,00 eur mesačne.

3. Krajský súd zákonnosť preskúmaných rozhodnutí žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách zákona č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi v znení neskorších predpisov, účinného do 31.03.2019 (ďalej len zákon č. 417/2013 Z.z.), citujú ustanovenia § 2 ods. 1, § 3 ods.1, písm. a/, § 4 ods. 1,3, písm. c/, § 7 ods. 1, 5, § 9 ods. 1, 3, písm. c/, § 10 ods. 2, písm. a/, § 14 ods.1, 3, písm. b/, § 15 ods.1, § 22 ods.1, uvedeného zákona v spojení s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 71/1967 Zb.z. citujú ustanovenie § 34 ods. 5 tohto zákona, postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa prvej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby.

4. Krajský súd poukázal na to, že v danom prípade žalobca v konaní nenamietal a nie je tak spornou skutočnosť, že žalobca je osobou v hmotnej núdzi. V konaní však zostalo sporným, či správne orgány o nepriznaní pomoci v hmotnej núdzi v zmysle zákona č. 417/2013 Z.z. rozhodli na podklade riadne zisteného skutkového stavu a v súlade s príslušnými právnymi predpismi, ako aj s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorého porušenie žalobca namietal v správnej žalobe.

5. Správny súd konštatoval, že právne vzťahy pri poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi, osobitného príspevku a jednorazovej dávky upravuje zákon č. 417/2013 Z.z. Hmotná núdza je stav, keď príjem členov domácnosti nedosahuje sumy životného minima ustanovené osobitným predpisom a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem. Ak je domácnosť v hmotnej núdzi, neznamená to, že má vždy nárok na poskytnutie pomoci v hmotnej núdzi, pretože pomoc v hmotnej núdzi sa poskytuje iba do sumy nárokov stanovenej v zákone o pomoci v hmotnej núdzi, nie do sumy životného minima. Zákon č. 417/2013 Z.z. v ustanovení § 14 jednoznačne ustanovuje podmienky, za splnenia ktorých žiadateľovi, ktorý je v hmotnej núdzi, vzniká nárok na príspevok na bývanie. V danej veci na účely zákona č. 417/2013 Z.z. je domácnosť žalobcu v zmysle § 3 ods. 1 písm. a) cit. zákona tvorená žalobcom ako jednotlivcom. Na základe vykonanej sociálnej práce v rodinnom prostredí dňa 19.03.2019 bolo riadne preukázané, že výlučnou vlastníčkou bytu na adrese S.. Q. XXXX/X, XXX XX W., v ktorom býva žalobca, je jeho matka, ktorá užíva tento byt na bývanie spolu so žalobcom. Žalobca v konaní túto skutočnosť nenamietal a uvedené skutočnosti zistené správnymi orgánmi v rámci šetrenia v domácnosti nepoprel. Žalobca teda nie je nájomcom celého bytu (§ 14 ods. 3 písm. b/ cit. zákona). Vzhľadom na túto skutočnosť správne orgány dôvodne dospeli k záveru, že žalobca nespĺňa podmienky pre vznik nároku na príspevok na bývanie podľa § 14 zákona č. 417/2013 Z.z. Nárok na príspevok na bývanie vzniká iba v prípade, ak žiadateľ preukáže splnenie podmienky zmluvy o nájme celého bytu. V tejto súvislosti krajský súd v zhode so žalovaným poukazuje na nález Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sžso/13/2014 zo dňa 30.09.2015, v zmysle ktorého „Bývanie s vlastníkom (vlastníkmi), prípadne s nájomcami bytu nenapĺňa požiadavky vlastného nájmu alebo vlastníctva podľa §

14 zákona č. 417/2013 Z.z.“.

6. Ďalej krajský súd uviedol, pokiaľ ide o posudzovanie výšky pomoci v hmotnej núdzi, na účely zákona č. 417/2013 Z.z. rozhodujúcou skutočnosťou je príjem členov domácnosti, t.j. v danom prípade príjem žalobcu. Príjem sa posudzuje v kalendárnom mesiaci, v ktorom bola podaná žiadosť o pomoc v hmotnej núdzi, a priebežne počas celého obdobia trvania nároku na pomoc v hmotnej núdzi a jej poskytovania. Výška pomoci v hmotnej núdzi sa určuje ako rozdiel medzi úhrnom súm dávky a príspevkov a úhrnom súm príjmov. Zákomom stanovený úhrn súm nárokov na pomoc v hmotnej núdzi pre domácnosť žalobcu je 61,60 eur mesačne a pozostáva z dávky pre jednotlivca v sume 61,60 eur mesačne (§ 10 ods. 2 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z.z.). Príjem žalobcu v posudzovanom mesiaci marec 2019 predstavoval vyplatnený invalidný dôchodok vo výške 100,80 eur mesačne. V zmysle § 4 ods. 3 písm. c) zákona č. 417/2013 Z.z. započítateľný príjem na účely posúdenia nároku na pomoc v hmotnej núdzi, ktorým je invalidný dôchodok žalobcu v sume 100,80 eur znížený o 25 %, tak predstavuje sumu 75,60 eur mesačne. Vzhľadom na skutočnosť, že započítateľný úhrn súm príjmov (75,60 eur) žalobcu je vyšší ako úhrn súm nárokov na pomoc v hmotnej núdzi (61,60 eur), správne orgány dôvodne dospeli k záveru, že žalobcovi nevznikol nárok na pomoc v hmotnej núdzi v zmysle § 15 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z.

7. Správny súd vzhľadom na preukázané skutočnosti konštatoval, že správne orgány dospeli k správne záveru, že žalobca nespĺňa nárok na pomoc v hmotnej núdzi, a preto žalobcovi nebola priznaná pomoc v hmotnej núdzi. Námietku žalobcu považoval za nedôvodnú.

8. Za nedôvodné správny súd považoval tiež námietky žalobcu týkajúce sa porušenia Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, a to najmä článku 28. Vo vzťahu k uvedenej námietke správny súd konštatoval, že referenčné právne normy Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím neobsahujú priamo aplikovateľné subjektívne práva žalobcu, ale sú pozitívnymi záväzkami štátu, resp. zásadami, ktoré je zmluvný štát povinný inkorporovať do svojho právneho poriadku a orgány aplikácie práva sú povinné tieto zásady zohľadňovať pri aplikácii príslušných vnútroštátnych normatívnych právnych aktov. Článok 28 uvedeného dohovoru podľa názoru správneho súdu neobsahuje priamo vykonateľné subjektívne právo jednotlivca, ktorého by sa mohol bez ďalšieho domáhať v konaní pred vnútroštátnymi orgánmi verejnej moci. Vzhľadom na túto skutočnosť nie je dôvodná ani námietka žalobcu, že z dôvodu nepriznania predmetného príspevku jeho príjem nedosahuje sumu životného minima, čím je diskriminovaný v zabezpečení životnej úrovne v zmysle článku 28 uvedeného dohovoru. Navyiac, podmienka zmluvy o nájme celého bytu podľa § 14 ods. 3 písm. b) zákona č. 417/2013 Z.z. platí pre všetkých žiadateľov o príspevok na bývanie, preto ju nemožno považovať za diskriminačnú ani vo vzťahu k žalobcovi, lebo sa s ním nezaobchádzalo inak, ako s inými žiadateľmi o tento príspevok, ktorí sa ocitli v totožnej situácii.

9. Po vykonaní súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného krajský súdospel k záveru, že orgány verejnej správy oboch inšancií postupovali v danej veci v intenciách citovaných právnych noriem, pre svoje rozhodnutie si zadovážili dostatok skutkových podkladov, na základe ktorých náležitým spôsobom zistili skutkový stav a aplikáciou relevantných zákonných ustanovení zo skutkových okolností vyvodili správny právny záver. Správny súd konštatoval, že žalovaný v súlade so zákonom posúdil odkázanosť žalobcu na pomoc v hmotnej núdzi, pričom v súlade s § 34 ods. 5 zákona č. 71/1967 Zb. zhodnotil dôkazy podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti. Žalovaný sa v napadnutom rozhodnutí dostatočným spôsobom vysporiadal so všetkými zásadnými odvolacími námietkami žalobcu a v odôvodnení rozhodnutia jasne a zrozumiteľne uviedol dôvody, na základe ktorých potvrdil prvostupňové rozhodnutie. V danej veci bolo dostatočným spôsobom preukázané nesplnenie podmienok na vznik nároku na priznanie pomoci v hmotnej núdzi, a preto žalobcovi dôvodne nebola pomoc v hmotnej núdzi priznaná. Vzhľadom na uvedené skutočnosti krajský súd žalobu ako nedôvodnú podľa citovaného zákonného ustanovenia § 190 SSP v celom rozsahu zamietol.

10. O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 168 SSP, podľa ktorého žalovanému prizná správny súd podľa pomeru jeho úspechu vo veci voči žalobcovi právo na náhradu dôvodne

vynaložených trov konania, iba ak to možno spravodlivo požadovať. Orgánu štátnej správy však náhradu trov právneho zastúpenia možno priznať len výnimočne. V prejednávacom prípade krajský súd procesne úspešnému žalovanému, ktorým je orgán štátnej správy, náhradu trov konania nepriznal, nakoľko žalovanému žiadne dôvodne vynaložené trovy nevznikli a trovy konania si v prípade úspechu žalovaný ani neuplatnil.

II.

Kasačná sťažnosť žalobcu proti rozsudku krajského súdu

11. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti namietal, že krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci a odklonil sa od rozhodovacej praxe (§ 440 ods. 1 písm. f/, g/, h/ SSP). Navrhoval, aby najvyšší súd zrušil rozhodnutie správneho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alternatívne, aby zrušil rozhodnutia žalovaného vydané v oboch stupňoch a vec vrátil prvostupňovému správnenému orgánu na ďalšie konanie a uplatnil si náhradu trov konania.

12. V dôvodoch kasačnej sťažnosti žalobca nesúhlasil s argumentáciou správneho súdu, na základe ktorej ustálil svoj právny záver. Opätovne tvrdil, že postupom a rozhodnutiami žalovaného, vydanými v oboch stupňoch administratívneho konania, boli porušené jeho práva garantované dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, napr. v čl. 9, čl. 20, čl. 19 a iné, najmä čl. 28. Žalobca zdôraznil, že nepriznaním príspevku jeho príjem ani zďaleka nedosahuje výšku životného minima, čím je diskriminovaný v zabezpečení primeranej životnej úrovne. Mal za to, že správne orgány v oboch stupňoch sa jeho prípadom dostatočne nezaoberali po skutkovej a právnej stránke. Žalobca dôvodil, že napadnutý rozsudok je porušením ústavnoprávne a medzinárodne právne garantovaných zásad právneho štátu, najmä princípov materiálnej spravodlivosti, ochrany zákonnosti a tiež princípov, že právo nemôže vzniknúť z bezprávia a nespravodlivosti.

III.

Vyjadrenie žalovaného ku kasačnej sťažnosti žalobcu

13. Žalovaný sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu vyjadril podaním zo dňa 26.2.2020. Žalovaný sa nestotožnil s argumentáciou a ani s názorom žalobcu prezentovanom v kasačnej sťažnosti. Vyslovil názor, že správny súd skutkovo a právne vec náležite posúdil a dospel k správnenému záveru o nedôvodnosti žaloby. Žalovaný vyslovil názor, že žalobca podal kasačnú sťažnosť z dôvodov, ktoré SSP vylúčil a len proti dôvodom napadnutého rozhodnutia krajského súdu nie je kasačná sťažnosť prípustná. Trval na dôvodoch uvedených vo vyjadrení k žalobe z 8.10.2019. Žalovaný navrhoval, aby kasačný súd uznesením kasačnú sťažnosť odmietol ako neprípustnú podľa § 459 SSP, alternatívne kasačnú sťažnosť žalobcu zamietol podľa § 461 SSP.

IV.

Replika žalobcu k vyjadreniu žalovaného

14. Žalobca k vyjadreniu žalovaného podal písomné stanovisko zo dňa 7.3.2020, v ktorom vyslovil názor, že žalovaný iba opakuje svoje pôvodne uvádzané dôvody a formálne skutočnosti, považujúc ich za formálne vykonštruované. Mal za to, že sú splnené všetky zákonné predpoklady, aby súd napadnuté rozhodnutia žalovaného zrušil a jeho návrhu vyhovel.

V.

Konanie pred kasačným súdom

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g) v spojení s § 438 ods. 2 SSP) v rozsahu námietok sťažovateľa uvedených v kasačnej sťažnosti preskúmal napadnutý rozsudok

správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 SSP), kasačnú sťažnosť žalobcu prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu je potrebné zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

16. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 25Sa 39/2019-39, zo dňa 10. decembra 2019, ktorým rozhodnutím krajský súd podľa ustanovenia § 190 SSP zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného - Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, odbor pomoci v hmotnej núdzi a štátnych sociálnych dávok, č.s. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2019/4763-0012 Sp zo dňa 13. augusta 2019, žiadajúc jeho zrušenie a vrátenie veci na ďalšie konanie.

17. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu, uvedených v odôvodnení napadnutého rozhodnutia správneho súdu, z ktorých dôvodov ich kasačný súd neopakuje a súčasne na ne poukazuje.

18. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovaného č.s. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2019/4763-0012 Sp zo dňa 13. augusta 2019, ktorým rozhodnutím žalovaný podľa § 59 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil odvolaním napadnuté prvostupňové rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín, odbor sociálnych vecí a rodiny č. TN1/OHNNVaŠSD/SOC/2019/47437-8 z 10.5.2019. Uvedeným rozhodnutím správny orgán I. stupňa podľa § 2, § 4, § 9 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z. a zákona č. 601/2003 Z.z. o životnom minime (ďalej len „zákon č. 601/2003 Z.z.“) rozhodol, že žalobca je fyzickou osobou v hmotnej núdzi, ale nespĺňajúcou nárok na pomoc v hmotnej núdzi a žalobcovi nebola pomoc v hmotnej núdzi priznaná.

19. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe, či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu, ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 SSP). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 SSP). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 SSP). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 SSP).

20. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho

orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

21. Kasačný súd mal v danej veci preukázať, že krajský súd v procese súdneho prieskumu napadnutých rozhodnutí žalovaného správneho orgánu, keď napadnutým rozsudkom žalobu zamietol, nepostupoval náležite v zmysle procesných pravidiel zákonodarcom nastolených v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutí žalovaného správneho orgánu vykonal bez náležitého poučenia žalobcu o jeho procesných právach, ktorým postupom mu odňal právo na spravodlivý proces, podmieňujúcim zákonnosť rozhodnutia.

VI.

Právne posúdenie kasačným súdom

22. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

23. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

24. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 v súzťažnosti s čl. 2 ods. 2 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivец musí konať tak, ako určuje právny poriadok.

25. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

26. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právnymi záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

27. Najvyšší súd v kasačnom konaní pri prieskume zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu zameral svoju pozornosť k námietke sťažovateľa - žalobcu, ktorou namietal, že krajský súd nesprávnym procesným postupom mu znemožnil ako účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, (§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP),

považujúc ju za zásadnú vo vzťahu k zákonnosti napadnutého rozhodnutia správneho súdu.

28. Podľa § 2 ods.1,2 SSP v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

Každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

29. Konanie pred správny súd sa okrem princípov, na ktorých spočíva Civilný sporový poriadok a ktoré sa na konanie pred správny súd použijú primerane, riadi aj princípmi uvedenými v odsekoch 2 až 12. Konanie pred správny súd je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania. Pri rozhodovaní správny súd dbá na ochranu zákonnosti a verejného záujmu. Správny súd postupuje a rozhoduje v súlade s platnými a účinnými právnymi predpismi so zohľadnením ich právnej sily a v súlade so základnými princípmi tohto zákona. Konanie pred správny súd možno začať len na základe návrhu (§ 5 ods. 1 až 5 SSP).

30. V konaní podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku správny súd zohľadňuje špecifické potreby vychádzajúce zo zdravotného stavu a sociálneho postavenia účastníka konania - fyzickej osoby a poskytuje jej poučenie o jej procesných právach a povinnostiach. Ak nie je v tejto hlave ustanovené inak, použijú sa na konanie v sociálnych veciach ustanovenia o konaní o všeobecnej správnej žalobe (§ 199 ods. 2, 3, SSP).

31. Podľa § 202 ods. 1, 2 SSP v správnej žalobe sa musí okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 57 uviesť a) označenie druhu žaloby, b) označenie žalovaného, c) označenie konania alebo veci, v ktorej sa žalobca domáha nápravy, d) deň vydania rozhodnutia a deň jeho doručenia alebo iného oznámenia žalobcovi, e) opísanie rozhodujúcich skutočností, f) označenie dôkazov, ak sa žalobca dovoľáva, g) žalobný návrh.

Správnu žalobu fyzickej osoby správny súd posudzuje neformálne. Ak je žalobcom právnická osoba, správna žaloba musí obsahovať všetky náležitosti uvedené v odseku 1 a § 182 ods. 1.

32. Podľa § 203 ods. 1, 2 SSP rozsah správnej žaloby fyzickej osoby a jej dôvody možno zmeniť alebo doplniť až do rozhodnutia správneho súdu.

Pri správnej žalobe fyzickej osoby nie je správny súd viazaný žalobnými bodmi.

33. Podľa § 204 SSP, ak to nie je v rozpore s účelom správneho súdnictva, môže správny súd i bez návrhu doplniť dokazovanie vykonané orgánom verejnej správy.

34. V zmysle citovanej právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku zákonodarca zveruje do právomoci súdu postup súdu v konaniach súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutí žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach neformálnejšie ako ustanovuje v prvej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku upravujúcej konanie o správnej žalobe (§§ 177 a nasl.). Nielenže žalobca v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach nemusí byť zastúpený podľa § 49 odseku 1 SSP, ale samotný postup správneho súdu v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu zákonodarca upravuje neformálne vzhľadom na naplnenie účelu ochrany fyzickej osoby (žalobcu), jeho subjektívnych práv a oprávnených záujmov v sociálnych veciach.

35. Správny súd poskytuje účastníkom konania poučenie o ich procesných právach a povinnostiach. Túto povinnosť nemá, ak je účastník konania zastúpený advokátom alebo ak má účastník konania, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia žalovaného

správneho orgánu o správnej žalobe v sociálnych veciach vychádzajúc z formy a podania žalobcu na začatie súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia žalovaného by mal poučiť žalobcu o jeho práve na prejednanie veci na pojednávaní súdu, keďže zákonodarca v náležitostiach žaloby ustanovených v § 202 ods.1 SSP neoznačil ako povinnú náležitosť žaloby vyjadrenie žalobcu, či žiada nariadenie pojednávania. V zmysle § 107 ods. 1, písm. a/ SSP predseda senátu nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie, ak o to požiada aspoň jeden z účastníkov konania. Pokiaľ žalobca v sociálnej žalobe neuvedie, či navrhuje nariadiť na prejednanie veci pojednávanie, vo veci nie je zastúpený advokátom, zákonodarca v právnej úprave náležitostí žaloby v sociálnych veciach vyjadrenie žalobcu vo vzťahu k pojednávaniu ako zákonnú náležitosť ani nepredpokladá, nastáva povinnosť správneho súdu žalobcu poučiť o jeho procesnom práve navrhnúť súdu, aby jeho vec bola prejednaná na pojednávaní súdu.

36. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu krajského súdu, najvyšší súd zistil, že správny súd v danej veci v preskúmvacom konaní nepostupoval náležite v súlade s vyššie citovanou právnou úpravou Správneho súdneho poriadku. Správny súd pred začatím konania v procese súdneho prieskumu žalobou napadnutého rozhodnutia žalovaného, síce žalobcu poučil o procesných právach a povinnostiach účastníka konania, všeobecným poučením, ktoré poučenie podľa potvrdenia o doručení, bolo aj žalobcovi doručené, pričom z uvedeného všeobecného poučenia vyplýva, že správny súd žalobcovi neposkytol poučenie o jeho práve navrhnúť prejednanie jeho prípadu na pojednávaní súdu. Následne správny súd oznámil zákonom predpokladaným spôsobom vyhlásenie rozsudku, ktorý vyhlásil verejne dňa 10. decembra 2019. Samotný žalobca v kasačnej sťažnosti namieta, že krajský súd nesprávnym procesným postupom mu ako účastníkovi konania znemožnil, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, (§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP).

37. Vzhľadom k uvedenému vyššie kasačný súd podrobil prieskumu rozsudok krajského súdu napadnutý kasačnou sťažnosťou a dospel k záveru, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite nepostupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď v procese súdneho prieskumu dostatočne nezamerl svoju pozornosť k ochrane procesných práv žalobcu, z ktorých dôvodov svojím postupom odňal žalobcovi právo na spravodlivý proces, čo je v rozpore s právami zakotvenými v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

38. Z dôvodov uvedených vyššie najvyšší súd v danej veci vyhodnotil námietku žalobcu uvedenú v kasačnej sťažnosti proti rozsudku krajského súdu za dôvodnú, ktorá spochybnila správnosť rozhodnutia správneho súdu a jeho súladnosť so zákonom. Kasačný súd preto vyhovel kasačnej sťažnosti žalobcu a rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 SSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vzhľadom na uvedené procesné pochybenie sa kasačný súd meritom rozhodnutia vo veci samej nezaoberal.

39. Povinnosťou správneho súdu v ďalšom konaní bude postupovať v intenciách názoru najvyššieho súdu, vysloveného vyššie, opätovne preskúmať zákonnosť rozhodnutia žalovaného, napadnutého žalobou a vo veci opätovne rozhodnúť, ako aj svoje rozhodnutie jasne a zrozumiteľne odôvodniť. Súčasne správny súd opäť rozhodne o náhrade trov konania vrátane o náhrade trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

40. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.